

واکاوی تأثیر دوره بازپرداخت وام بر میزان بدهی بانکی کسب‌وکارهای کشاورزی در شهرستان سیروان

همایون مرادنژادی*

استاد گروه کارآفرینی و توسعه روستایی، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه ایلام، ایلام، ایران

خدیدجه حدیدی

دانش‌آموخته کارشناسی ارشد توسعه روستایی گروه کارآفرینی و توسعه روستایی، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه ایلام، ایلام، ایران

سمیره صی‌محمدی

استادیار گروه کارآفرینی و توسعه روستایی، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه ایلام، ایلام، ایران

چکیده: شواهد موجود نشان می‌دهد که در ایران بخش زیادی از منابع مالی مورد نیاز کسب‌وکارها توسط بانک‌ها تامین می‌شود. بالا بودن نرخ بهره و مناسب نبودن طول دوره بازپرداخت وام‌ها، همراه با نبود سیاست‌های روشن و وجود ریسک‌های تولیدی و بازاری، سبب ساز مشکلات زیادی برای کسب‌وکارها شده است. به دلیل ماهیت کسب‌وکارهای کشاورزی این مشکلات تأثیر بیشتری بر آن‌ها دارد. این پژوهش با هدف واکاوی تأثیر دوره بازپرداخت وام بر میزان بدهی بانکی کسب‌وکارهای کشاورزی در شهرستان سیروان انجام شد. روش‌شناسی پژوهش از نظر هدف، کاربردی و از نظر شیوه گردآوری داده‌ها توصیفی - همبستگی است. حجم جامعه آماری صاحبان ۸۶۱ کسب‌وکار بود که با استفاده از فرمول کوکران تعداد ۲۶۶ کسب و کار از آن‌ها برآورد و به روش تصادفی طبقه‌ای با انتساب متناسب انتخاب و مورد مطالعه قرار گرفتند. ابزار گردآوری داده‌ها پرسشنامه پژوهشگرساخته‌ساخته‌ای بود که روایی آن با استفاده از دیدگاه ۳ نفر از اعضای هیات علمی گروه کارآفرینی و توسعه روستایی دانشگاه ایلام تایید شد. پایایی ابزار با بهره‌گیری از آلفای کرونباخ ۰/۸۷ محاسبه گردید. تجزیه و تحلیل داده‌ها با استفاده از نرم‌افزار SPSS نسخه ۲۶ انجام گردید. یافته‌ها نشان داد که با افزایش طول دوره بازپرداخت تسهیلات، میزان بدهی بانکی بنگاه کاهش یافته است. همچنین مشخص گردید که با افزایش مبلغ تسهیلات دریافتی میزان بدهی کسب و کارها نیز افزایش یافته است. نتایج تحلیل رگرسیون نیز نشان داد که ۵۳/۱ درصد از تغییرات متغیر میزان بدهی بانکی به وسیله سه متغیر طول دوره بازپرداخت، نرخ سود تسهیلات بانکی و نوع کسب و کار تبیین شده است.

واژگان کلیدی: دوره بازپرداخت وام، بدهی بانکی، کسب‌وکارهای کشاورزی، بانک کشاورزی، سیروان.

مقدمه

شرکت‌ها و کسب‌وکارهای خرد در بسیاری از کشورهای دنیا نقش قابل توجهی در جهت اشتغال‌زایی و توزیع درآمد ایفا می‌کنند (Dearman, 2012). در طول چند سال گذشته در کشورهای توسعه‌یافته و در حال توسعه کسب‌وکارهای کوچک و متوسط به عنوان اصلی‌ترین منبع اشتغال‌زایی شناخته شده‌اند (Svetlicic et al., 2008). این شرکت‌ها به دلیل کوچکی و سادگی ساختار سازمانی، سرعت قابل قبولی در انجام فعالیت‌ها داشته و از انعطاف‌پذیری لازم در برابر تغییرات برخوردار بوده و قدرت رقابت در محیط بیرونی را دارند (Wilkinson and Brouthers, 2006). استقرار صنایع در روستا یکی از مهم‌ترین ابزار برنامه ریزان و کارگزاران دولتی برای توسعه فرصت‌های شغلی و در نتیجه افزایش میزان درآمد روستائیان بوده است (سیف‌الهی و همکاران، ۱۳۹۴). ساختار بخش کشاورزی ایران به دلایلی مانند تنوع و پراکندگی زمینه لازم برای توسعه کسب‌وکارهای خرد را داراست؛ اما عدم پایداری کسب‌وکارها مهم‌ترین مشکل این فعالیت‌ها است (مقصودی، ۱۳۹۶). آسیب‌شناسی و مطالعه بر روی دلایل موفقیت یا شکست کسب‌وکارهای خرد و ارائه مدل پایداری برای آن می‌تواند کمک قابل توجهی به بهبود عملکرد، ارتقای کارایی و رقابت‌پذیری آن‌ها در عرصه بازار بنماید (امین بیدختی، ۱۳۸۸). از جمله مزایای مدل پایداری کسب‌وکار، ایجاد چشم‌انداز روشن و درک مشترک از منطق کسب‌وکار و بهبود

مدیریت کسب‌وکار است (Johnson et al., 2008). از نظر یونیدو توسعه مستمر کمی و کیفی، درآمد کافی و مدت ماندگاری بیش از پنج سال از جمله شاخص‌های کسب‌وکارهای پایدار است (Baden-Fuller and Haefiger, 2013). پایداری شرکت‌های کارآفرینان منوط به تأمین مالی کسب‌وکارهای آنان می‌باشد (صدری نیا و همکاران، ۱۳۸۸). با توجه به اینکه در ایران شبکه‌های مالی غیربانکی و بازار سرمایه نتوانسته‌اند رشد قابل توجهی داشته باشند، بخش قابل توجهی از تأمین مالی سرمایه‌گذاری‌ها به بانک‌ها اختصاص یافته است (Ghalibaf, 2009). رئیسی و همکاران (۱۳۹۷) دریافتند که از بین عوامل مالی مؤثر بر شکست کسب‌وکارهای گلخانه‌ای، کمبود سرمایه بیشترین تأثیر را بر شکست کسب‌وکارهای گلخانه‌ای دارند. بررسی‌های Musa et al. (2020) نیز در برونی دارالسلام نشان داد، عمده‌ترین مشکلات پیش روی کارآفرینان کشاورزی، عدم دسترسی به منابع مالی، نبود زیرساخت‌ها و فناوری است. نقوی و همکاران (۱۴۰۰) نیز در پژوهشی با عنوان واکاوی عوامل مؤثر بر ریسک اعتباری بانک کشاورزی در استان خراسان شمالی به این نتیجه رسیدند متغیرهای داشتن پیشینه دریافت وام، درآمد غیرکشاورزی، دریافت تسهیلات در زمان مناسب، داشتن میانگین حساب در زمان دریافت تسهیلات، درآمد سالانه، مقیاس تولید، سطح تحصیلات، نوع مالکیت، برخورداری از بیمه محصولات کشاورزی و تجربه کشاورزی بیشترین اهمیت را در ایجاد تمایز

کسب‌وکارهای کشاورزی شهری شامل چالش‌های اقتصادی، مکانی - اقلیمی، قانونی - نهادی، دانشی - آموزشی، تکنولوژی، فرهنگی - اجتماعی و چالش‌های دسترسی به بازار و سودآوری کسب‌وکار می‌باشند. محدث حسینی و همکاران (۱۴۰۰) در پژوهشی با عنوان تحلیل میزان اثربخشی تسهیلات بانکی به طرح‌های استخر ذخیره آب و توسعه کشت گلخانه‌ای در استان خراسان رضوی به این نتیجه رسیدند که تسهیلات اعطایی به دلیل عواملی نظیر شرایط نامناسب اقتصادی دوره مورد بررسی، تغییر قوانین و مقررات، سرمایه‌دگی، خشک‌سالی و به‌ویژه عدم مساعدت سیستم بانکی، از اثربخشی مناسبی برخوردار نبوده است. ایجاد تناسب بین بازدهی و نرخ سود بازپرداخت، مساعدت بانک‌ها با بهره‌برداران خسارت‌دیده و بالأخص توسعه بیمه محصولات کشاورزی، به مسئولان این بخش از پیشنهادهای این پژوهش بوده است.

نقوی و همکاران (۱۴۰۰) در پژوهشی با عنوان واکاوی عوامل مؤثر بر ریسک اعتباری بانک کشاورزی در استان خراسان شمالی به این نتیجه رسیدند متغیرهای داشتن پیشینه دریافت وام، درآمد غیرکشاورزی، دریافت تسهیلات در زمان مناسب، داشتن میانگین حساب در زمان دریافت تسهیلات، درآمد سالانه، مقیاس تولید، سطح تحصیلات، نوع مالکیت، برخورداری از بیمه محصولات کشاورزی و تجربه کشاورزی بیشترین اهمیت را در ایجاد تمایز میان گروه‌های مختلف بازپرداخت‌کننده تسهیلات، دارا می‌باشند. نوراله زاده و همکاران (۱۴۰۰) در

میان گروه‌های مختلف بازپرداخت‌کننده تسهیلات، دارا می‌باشند. استان ایلام یکی از مناطق مستعد کشور برای توسعه فعالیت‌های کشاورزی می‌باشد؛ اما هرگونه برنامه‌ریزی برای توسعه پایدار بخش کشاورزی در این استان، نیاز به آگاهی از وضعیت پایداری کشاورزی و جهت‌گیری کنونی فعالیت‌های کشاورزی در مناطق مختلف آن دارد (مرادنژادی، ۱۳۹۵). نتایج پژوهش آمار و همکاران (۱۳۹۷) نشان داد که شهرستان ایلام به عنوان مرکز استان بیشترین شاخص‌های توسعه پایدار را در خود جای داده است و شهرستان سیروان محروم‌ترین شهرستان‌ها از لحاظ شاخص‌های توسعه پایدار در استان ایلام می‌باشد. پژوهش جمشیدی و همکاران (۱۳۹۴) نیز نشان داد که خشکسالی در شهرستان سیروان، بر اقتصاد کشاورزی به ترتیب در چهار زمینه مهم رکود تولید، افزایش بدهی کشاورزان، پیدایش فقر و تغییر در کشاورزی تأثیر بیشتری داشته است. مرادنژادی و فتاحی (۱۴۰۲) در پژوهشی با عنوان واکاوی تأثیر مؤلفه‌های مدل کسب‌وکار بر موفقیت کسب‌وکارهای بخش کشاورزی شهرستان چرداول به این نتیجه رسیدند که سه متغیر جریان‌های درآمدی، ارزش‌های قابل ارائه و مشتریان هدف بیش‌ترین تأثیر را در موفقیت کسب‌وکارهای مورد مطالعه داشته‌اند. یعقوبی و همکاران (۱۴۰۰) در پژوهشی با عنوان شناسایی چالش‌های کسب‌وکارهای کارآفرینانه کشاورزی شهری در شهرستان زنجان با استفاده از نظریه مبنایی به این نتیجه رسیدند که مهم‌ترین چالش‌های توسعه

از تغییرات متغیر وابسته موفقیت کسب‌وکارهای تعاونی را تبیین کرده‌اند.

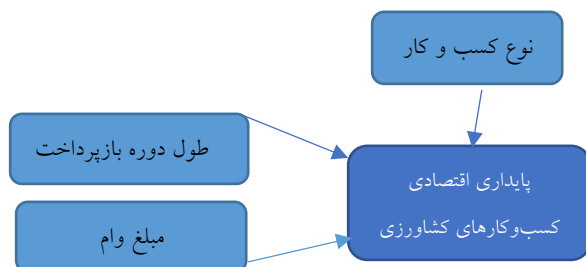
Turnsek et al. (2020) دو نظرسنجی جداگانه، یکی در فرانسه و یکی در سطح اروپا در ارتباط با چالش‌های پیش روی فعالیت‌های آکواپونیک در شهر انجام دادند، پاسخ‌دهندگان فرانسوی به ترتیب هزینه‌های سرمایه‌گذاری را به عنوان اصلی‌ترین مشکل، سپس کسب تجربه و توسعه تیمی، محدودیت‌های قانونی، عدم وجود نیروی کار ماهر و رقابت قیمتی در بازار بیان کردند.

Brewer (2019) نیز در سائوکارلوس برزیل نشان داد، مهم‌ترین موانع توسعه آکواپونیک در شهر، فقدان منابع مالی اولیه و زمان برای ساخت این سیستم می‌باشد. نتایج مطالعه Rezaee et al. (2018) در زمینه موانع توسعه کسب‌وکارهای کارآفرینانه کشاورزی در مراکز رشد نشان داد که پنج مانع اصلی پیش روی این کسب‌وکارها شامل موانع دانشی مهارتی، ساختاری قانونی، محیط کاری تولیدی، محدودیت‌های حمایتی تسهیلاتی و مدیریتی مالی است.

Monke (2018) که مطالعه خود را بر اثر بحران مالی ۲۰۰۸ بر بازپرداخت وام‌های کشاورزی در امریکا اختصاص داده است، نتیجه گرفته است که به علت حمایت و ارائه تسهیلات نهادهای پولی و مالی امریکا به بخش کشاورزی، این بخش توانست در هنگام رکورد مذکور در مقایسه با بخش‌های دیگر اقتصاد امریکا از وضعیت بهتری در بازپرداخت وام‌ها برخوردار باشد.

پژوهشی با عنوان اثرات تسهیلات مالی صندوق کارآفرینی امید بر توابع سرمایه‌گذاری و اشتغال در نواحی روستایی با تأکید بر کسب‌وکارهای کوچک و متوسط به این نتیجه رسیدند که تسهیلات مالی به‌طور معناداری تأثیر مثبت در تابع سرمایه‌گذاری کسب‌وکارهای کوچک و متوسط در این نواحی داشته است که این تأثیر موجب افزایش سرمایه بنگاه‌ها و اثر تبعی مثبت آن بر تابع تولید و ایجاد اشتغال در مناطق روستایی شده است. مهدوی روشن و همکاران (۱۳۹۹) در پژوهشی با عنوان شناسایی عوامل مؤثر بر بهبود مطالبات و معوقات بانکی با مطالعه موردی: بانک کشاورزی رودسر استان گیلان به این نتیجه رسیدند که در گروه وام‌های مشکوک‌الوصول، متغیرهای نرخ کارمزد، مبلغ وام پرداخت‌شده دارای تأثیر منفی و معنادار و میزان جریمه تأخیر دارای تأثیر مثبت و معنادار بوده است. مراد نژادی و واحدی (۱۳۹۸) در پژوهشی با عنوان واکاوی موانع راه‌اندازی کسب‌وکارهای خانگی در مناطق روستایی استان ایلام به این نتیجه رسیدند که عامل‌های اقتصادی-سیاستی، تجربه کسب‌وکار، مهارتی، آموزشی، فرهنگی-اجتماعی و روان‌شناختی در مجموع ۳/۵۳ درصد از واریانس کل موانع راه‌اندازی کسب‌وکارهای خانگی در مناطق روستایی استان ایلام را تبیین نمودند. مراد نژادی و لرستانی (۱۳۹۸) در پژوهشی با عنوان عوامل مؤثر بر موفقیت کسب‌وکارهای تعاونی کشاورزی در شهرستان اسلام‌آباد غرب به این نتیجه رسیدند که متغیرهای سیاستی-اداری و مهارت‌های مدیریتی ۳/۴۲ درصد

کسب‌وکارهای روستایی در شهرستان سیروان خلاصه نمود. مطالعات صورت گرفته در استان ایلام نشان می‌دهد که تعداد قابل توجهی از کسب‌وکارهای کشاورزی به دلیل نامناسب بودن طول دوره بازپرداخت وام‌ها با مشکل مواجه شده‌اند. نظر به اینکه تاکنون پژوهشی در این زمینه در استان ایلام به انجام نرسیده است، این پژوهش با هدف بررسی تأثیر طول دوره بازپرداخت وام‌های کسب‌وکارهای کشاورزی بر میزان بدهی بانکی آن‌ها در شهرستان سیروان به انجام خواهد رسید. چارچوب نظری تدوین شده برای پژوهش در شکل (۱) نشان داده شده است.

شکل ۱- چارچوب نظری پژوهش

استفاده نموده بودند؛ می‌باشند که تعداد ۲۶۶ کسب و کار از آنان با استفاده از فرمول کوکران و روش نمونه‌گیری تصادفی طبقه‌ای با انتساب متناسب انتخاب و مورد مطالعه قرار گرفتند. در این پژوهش متناسب با اهداف و فرضیات پژوهش نسبت به تهیه پرسشنامه اقدام و اطلاعات مورد نیاز بر اساس فرم مذکور جمع‌آوری گردید. جهت تکمیل فرم مذکور با مراجعه به بانک کشاورزی شهرستان سیروان اطلاعات مورد نیاز در خصوص هریک از

Ndiaye et al. (2018) نیز، اعتبارات مالی را از مؤلفه‌های اثرگذار بر عملکرد کسب‌وکارهای کوچک اقتصادهای درحال توسعه نظیر کسب‌وکارهای زنان روستایی دسته‌بندی نموده‌اند. با توجه به مطالب گفته شده ضرورت انجام این پژوهش را می‌توان در مواردی همچون بالا بودن میزان بدهی بانکی تعداد زیادی از کسب‌وکارهای کشاورزی در استان ایلام، نبود پیشینه پژوهش در زمینه موضوع مورد مطالعه در کشور و در منطقه مورد مطالعه، نیاز برنامه‌ریزان و سیاست‌گذاران توسعه روستایی در استان ایلام برای روشن شدن شدت میزان تأثیر دوره بازپرداخت وام و میزان بدهی بانکی

روش‌شناسی تحقیق

تحقیق حاضر به لحاظ پارادایم، کمی و از نظر هدف کاربردی است. همچنین از نظر درجه نظارت و کنترل متغیرها میدانی و از لحاظ گردآوری و تحلیل داده‌ها از نوع تحقیقات توصیفی - همبستگی است. جامعه آماری پژوهش حاضر، کسب‌وکارهای روستایی مستقر در شهرستان سیروان از توابع استان ایلام به تعداد ۸۶۱ مورد (بر اساس آمار اخذشده از بانک کشاورزی شهرستان سیروان که از تسهیلات بانکی

کسب‌وکارهای روستایی مستقر در شهرستان جمع‌آوری گردید. در این تحقیق متغیرهای مستقل شامل: اطلاعاتی از قبیل جنسیت، نوع کسب‌وکار، مقدار تسهیلات دریافتی، طول دوره بازپرداخت، میزان معوقات، سابقه اخذ تسهیلات، نرخ سود تسهیلات و مدت زمان سپری شده از تسهیلات دریافتی صاحبان کسب‌وکار می‌باشد. متغیر وابسته نیز میزان بدهی بانکی کسب‌وکارهای کشاورزی در شهرستان سیروان می‌باشد. اطلاعات حاصل، با استفاده از نرم‌افزار SPSS نسخه ۲۶ در دو بخش آمار توصیفی شامل انحراف معیار، واریانس درصد نسبی، ضرایب پراکندگی و بخش آمار تحلیلی نیز با استفاده از ضریب همبستگی، مقایسه میانگین‌ها و رگرسیون مورد تجزیه و تحلیل آماری قرار گرفت.

یافته‌ها

تعداد بنگاه‌های مورد بررسی در تحقیق ۲۶۶ مورد بودند. مدیران ۸۸/۷ درصد از بنگاه‌های مورد بررسی مرد و مابقی (۱۱/۳ درصد) زن بودند. ۵۱/۹ درصد از بنگاه‌های شهرستان در زمینه تولید فعالیت داشته و ۴۸/۱ درصد از آنان در بخش خدمات مشغول به فعالیت بودند. ۳۹/۸ درصد از بنگاه‌ها کمتر از ۱۰۰ میلیون تومان تسهیلات دریافت نموده بودند که بیشترین فراوانی مشاهده شده را به خود اختصاص داده و مشخص گردید که میانگین مبلغ تسهیلات دریافتی توسط بنگاه‌های شهرستان مبلغ تقریبی ۱۵۶ میزان بدهی بانکی کسب‌وکارهای کشاورزی در شهرستان سیروان می‌باشد.

میلیون تومان بوده و کمترین و بیشترین مبلغ تسهیلات دریافتی نیز به ترتیب ۱۸ و ۵۰۸ میلیون تومان بوده است. بیشترین فراوانی (۴۵/۱ درصد) با فراوانی ۶۰ فقره) مشاهده شده نیز مربوط به تسهیلاتی بود که طول دوره بازپرداخت آن‌ها بیش از پنج سال بوده است. میانگین طول دوره بازپرداخت تسهیلات نیز ۵/۴ سال برآورد گردید. همچنین مشخص گردید که ۳۰/۱ درصد از بنگاه‌های مورد بررسی دارای بدهی بانکی بوده و ۶۹/۹ درصد از آنان فاقد هرگونه بدهی بانکی بودند. ۳۰/۱ درصد کسب و کارهای مورد بررسی از تسهیلات با نرخ سود ۱۲ درصد و یا کمتر از آن استفاده کرده و نرخ سود ۶۹/۹ درصد از تسهیلات اعطایی بالای ۱۲ درصد بوده است. مدت زمان سپری شده از تسهیلات دریافتی توسط ۶۲/۱ درصد از بنگاه‌های مورد مطالعه کمتر از ۴ سال بوده و ۳۸ درصد از بنگاه‌ها این زمان بین ۴ تا ۶ سال بوده و در سایر موارد (۱۶/۹ درصد) بیش از ۶ سال بوده است. ۵۵/۳ درصد از بنگاه‌های مورد مطالعه قبلاً سابقه اخذ تسهیلات بانکی را داشته‌اند و ۴۴/۷ درصد از آنان برای اولین بار نسبت به اخذ تسهیلات بانکی از بانک کشاورزی شهرستان اقدام نموده‌اند.

در جدول (۱) متغیرها، مقیاس متغیرها، ضریب همبستگی و سطح معنی‌داری آن‌ها بیان شده است. لازم به ذکر است که در این پژوهش متغیر وابسته

جدول ۱- میزان همبستگی متغیرهای پژوهش در کسب‌وکارهای تولیدی شهرستان سیروان

ردیف	متغیر اول	متغیر دوم		ضریب همبستگی پیرسون	سطح معنی داری
		مقیاس	متغیر		
۱	دوره بازپرداخت	فاصله‌ای	میزان بدهی	-۰/۴۲۳**	۰/۰۰۰
۲	مبلغ تسهیلات دریافتی	فاصله‌ای	میزان بدهی	۰/۱۷۴	۰/۱۵۳

** سطح معنی داری ۰/۰۱

با توجه به ضریب همبستگی پیرسون (۰/۱۷۴) به دست آمده برای دو متغیر مبلغ تسهیلات دریافتی و میزان بدهی بانکی در بنگاه‌های تولیدی، همچنین سطح معنی داری به دست آمده (sig=۰/۱۵۳)، می‌توان گفت که در بنگاه‌های تولیدی میزان تسهیلات دریافتی بر میزان بدهی بنگاه اثر معنی داری نداشته است.

با توجه به ضریب همبستگی پیرسون (-۰/۴۲۳) به دست آمده برای دو متغیر طول دوره بازپرداخت و میزان بدهی بانکی در بنگاه‌های تولیدی، همچنین سطح معنی داری به دست آمده (sig=۰/۰۰۰)، با اطمینان ۹۹٪ می‌توان گفت که در بنگاه‌های تولیدی افزایش طول دوره بازپرداخت تسهیلات بر میزان بدهی بنگاه اثر معکوس و معنی داری داشته است. اما

جدول ۲- میزان همبستگی متغیرهای پژوهش در کسب‌وکارهای خدماتی شهرستان سیروان

ردیف	متغیر اول	متغیر دوم		ضریب همبستگی پیرسون	سطح معنی داری
		مقیاس	متغیر		
۱	دوره بازپرداخت	فاصله‌ای	میزان بدهی	-۰/۴۹۲**	۰/۰۰۰
۲	مبلغ تسهیلات دریافتی	فاصله‌ای	میزان بدهی	۰/۵۳۶**	۰/۰۰۰

** سطح معنی داری ۰/۰۱

است. نتایج نشان داد که در مجموع و بدون در نظر گرفتن نوع کسب‌وکار (تولیدی یا خدماتی) نیز با توجه به ضریب همبستگی پیرسون ($-0/492$) به دست آمده برای دو متغیر طول دوره بازپرداخت و میزان بدهی بانکی در کسب‌وکارهای کشاورزی شهرستان، هم‌چنین سطح معنی‌داری به دست آمده ($sig=0/000$)، با اطمینان 99% می‌توان گفت که تأثیر متغیر طول دوره بازپرداخت تسهیلات بر میزان بدهی بنگاه اثر معکوس و معنی‌داری داشته است. هم‌چنین در بنگاه‌های خدماتی با توجه به ضریب همبستگی پیرسون ($0/536$) به دست آمده برای دو متغیر مبلغ تسهیلات دریافتی و میزان بدهی بانکی، هم‌چنین سطح معنی‌داری به دست آمده ($sig=0/000$)، با اطمینان 99% می‌توان گفت که تأثیر متغیر میزان تسهیلات دریافتی بر میزان بدهی بنگاه اثر مستقیم و معنی‌داری بوده است.

در خصوص بنگاه‌های خدماتی (جدول ۲) نیز می‌توان با توجه به ضریب همبستگی پیرسون ($-0/492$) به دست آمده برای دو متغیر طول دوره بازپرداخت و میزان بدهی بانکی، هم‌چنین سطح معنی‌داری به دست آمده ($sig=0/000$)، با اطمینان 99% می‌توان گفت که در این بنگاه‌ها افزایش طول دوره بازپرداخت تسهیلات بر میزان بدهی بنگاه اثر معکوس و معنی‌داری داشته است. هم‌چنین در بنگاه‌های خدماتی با توجه به ضریب همبستگی پیرسون ($0/536$) به دست آمده برای دو متغیر مبلغ تسهیلات دریافتی و میزان بدهی بانکی، هم‌چنین سطح معنی‌داری به دست آمده ($sig=0/000$)، با اطمینان 99% می‌توان گفت که تأثیر متغیر میزان تسهیلات دریافتی بر میزان بدهی بنگاه اثر مستقیم و معنی‌داری بوده است.

در جدول (۳) میزان همبستگی متغیرهای پژوهش در کلیه کسب‌وکارهای کشاورزی شهرستان سیروان آورده شده

جدول ۳- میزان همبستگی متغیرهای پژوهش در کلیه کسب‌وکارهای کشاورزی شهرستان سیروان

متغیر اول	متغیر دوم	ضریب همبستگی پیرسون		سطح معنی‌داری
		مقیاس	مقیاس	
دوره بازپرداخت	میزان بدهی	فاصله‌ای	$-0/492^{**}$	$0/000$
مبلغ تسهیلات دریافتی	میزان بدهی	فاصله‌ای	$0/536^{**}$	$0/000$

** سطح معنی‌داری $0/01$

بانکی با توجه به نرخ سود تسهیلات دریافت شده کسب و کار (۱۲ درصد و کمتر و بیش از ۱۲ درصد) از لحاظ آماری و در سطح خطای ۵ درصد تفاوت معنی‌داری با یکدیگر داشته است.

در جدول (۴) میانگین میزان بدهی کسب‌وکارهای کشاورزی با توجه به نرخ سود تسهیلات با یکدیگر مقایسه شده است. با توجه به سطح معنی‌داری به دست آمده ($sig=0/012$)، می‌توان گفت که میانگین بدهی

جدول ۴- مقایسه میانگین میزان بدهی کسب‌وکارهای کشاورزی با توجه به نرخ سود تسهیلات

متغیر	۱۲ درصد و کمتر		بیش از ۱۲ درصد		آماره t	سطح معنی‌داری (P)
	میانگین	انحراف معیار	میانگین	انحراف معیار		
میزان بدهی	۴/۱۳	۲/۸۰۳	۶/۳۴	۲/۶۹۴	۲/۳۴۲	۰/۰۱۲

در جدول (۵) نیز میانگین بدهی بانکی کسب‌وکارهای کشاورزی با توجه به نوع فعالیت بنگاه با یکدیگر مقایسه شده است. با توجه به سطح معنی‌داری به دست آمده ($\text{sig}=0/000$)، می‌توان گفت که میانگین بدهی بانکی با توجه به نوع فعالیت

بنگاه‌های مورد بررسی (تولیدی و یا خدماتی) از لحاظ آماری تفاوت معنی‌داری با یکدیگر داشته است. به سخنی دیگر، بدهی کسب‌وکارهای خدماتی بیشتر از کسب‌وکارهای تولیدی بوده است.

جدول ۵- مقایسه میانگین بدهی بانکی کسب‌وکارهای کشاورزی با توجه به نوع فعالیت بنگاه

متغیر	تولیدی		خدماتی		آماره t	سطح معنی‌داری (P)
	میانگین	انحراف معیار	میانگین	انحراف معیار		
میزان بدهی بانکی	۲/۱۴	۱/۵۰۸	۱/۳۰	۳/۹۹۶	۳/۹۹۶	۰/۰۰۰

تحلیل رگرسیون چندگانه به شیوه گام‌به‌گام
در این بخش از رگرسیون چندگانه به روش گام‌به‌گام ۱ استفاده شده است. با توجه به جدول (۶) و مقدار آماره دوربین - واتسون ($1/968$) که در فاصله

$1/5$ و $2/5$ قرار دارد بنابراین فرض استقلال بین خطاها پذیرفته است و می‌توان از رگرسیون استفاده کرد.

جدول ۶- خلاصه مدل رگرسیونی

Durbin Watson	Adjusted R Square ضریب تعیین تعدیل شده	R Square ضریب تعیین	R ضریب همبستگی چندگانه	گام
	۰/۳۰۱	۰/۳۱۱	a ۰/۵۳۹	اول
	۰/۴۲۷	۰/۴۶۳	b ۰/۵۸۷	دوم
۱/۹۶۸	۰/۵۳۱	۰/۵۶۸	c ۰/۶۳۲	سوم

¹ Stepwise Method

جدول ۷- سطوح معنی داری و میزان تأثیر متغیرهای وارد شده در مدل

گام‌ها و متغیرهای وارد شده		ضریب رگرسیونی استاندارد	ضریب رگرسیونی استاندارد شده	نشده	در هر مرحله
Sig.	t	Beta	Std. Error	B	
۰/۰۰۰	۴/۳۰۴		۷/۴۳۵	۳۶/۲۳۵	ضریب ثابت
۰/۰۰۰	۶/۶۹۸	۰/۵۲۴	۳/۲۴۱	۲۰/۸۸۶	۱ طول دوره بازپرداخت
۰/۰۰۰	۱/۹۵۴	۰/۴۸۷	۱۱/۷۸۷	۱۸/۷۸۴	۲ نرخ سود تسهیلات
۰/۰۰۰	۶/۲۶۷	۰/۱۵۲	۳/۶۶۸	۱۷/۱۳۱	۳ نوع کسب و کار

دوره بازپرداخت، نرخ سود تسهیلات بانکی و نوع کسب و کار) تبیین می‌شود. یعنی می‌توان گفت که حدوداً ۴۶/۹ درصد از نوسانات تأثیرگذار بر میزان بدهی کسب و کارها وابسته به عواملی است که در این پژوهش مورد مطالعه قرار نگرفته‌اند. همچنین در خصوص تفسیر نتایج حاصل می‌توان چنین گفت که به ازای افزایش یک واحد انحراف استاندارد در متغیر طول دوره بازپرداخت؛ میزان بدهی کسب و کارها به میزان ۰/۳۰۱ انحراف استاندارد افزایش خواهد یافت و یا اینکه به ازای افزایش یک انحراف استاندارد در متغیر نرخ سود تسهیلات؛ متغیر بدهی‌های کسب و کار به میزان ۰/۴۲۷ انحراف استاندارد تغییر خواهد یافت. در پایان نیز با توجه به اینکه در پایان گام سوم میزان خطای آزمون به ۰/۰۵ رسیده و مدل رگرسیون به صورت نهایی در آمده است. بر این اساس در مجموع سه متغیر در مدل رگرسیون وارد شده‌اند و پس از استاندارد نمودن ضرایب رگرسیون معادله نهایی رگرسیون را می‌توان به شرح زیر نوشت:

همان‌طور که از جداول (۶ و ۷) نیز بر می‌آید تحلیل رگرسیون تا سه گام پیش رفته است. در گام اول متغیر (طول دوره بازپرداخت) وارد معادله شده است که در این مرحله میزان ضریب تعیین تعدیل شده (R2Adj)، ۰/۳۰۱ به دست آمده است که معنی و مفهوم آن این است که در مرحله اول ۳۰/۱ درصد از کل تغییرات میزان بدهی بانکی کسب و کار وابسته به طول دوره بازپرداخت بوده است. در گام دوم و با وارد شدن دومین متغیر یعنی (نرخ سود تسهیلات بانکی) ضریب تعیین تعدیل شده (R2Adj)، به ۰/۴۲۷ افزایش یافته است. به عبارتی دیگر ۴۲/۷ درصد از تغییرات متغیر وابسته به وسیله دو متغیر وارد شده در مدل (طول دوره بازپرداخت و نرخ سود تسهیلات بانکی) تبیین می‌شود. در گام سوم و با وارد شدن سومین متغیر یعنی (نوع کسب و کار) ضریب تعیین تعدیل شده (R2Adj)، به ۰/۵۳۱ افزایش یافته است. به عبارتی دیگر ۵۳/۱ درصد از تغییرات متغیر وابسته به وسیله سه متغیر وارد شده در مدل (طول

$$Y = a + b_1 x_1 + b_2 x_2 + \dots + b_n x_n$$

$$Y = ۳۶/۲۳ + ۰/۵۲ x_1 + ۰/۴۸ x_2 + ۰/۱۵ x_3$$

که در این معادله:

- a:** مقدار ثابت یا عرض از مبدأ
b: ضریب رگرسیون یا شیب منحنی
X₁: طول دوره بازپرداخت
X₂: نرخ سود تسهیلات
X₃: نوع کسب و کار

جمع‌بندی، نتیجه‌گیری و پیشنهادها

در این بخش، نتایج به دست آمده از این پژوهش با نتایج حاصله از سایر پژوهش‌های مقایسه شده و مورد بحث قرار می‌گیرد.

نخست آنکه طول دوره بازپرداخت تسهیلات بر میزان بدهی بانکی کسب و کار اثرگذار بوده است. به گونه‌ای که با افزایش طول دوره بازپرداخت میزان بدهی بانکی کاهش یافته است. این یافته همسو با یافته‌های مهدوی روشن و همکاران (۱۳۹۹)، قهرمان زاده و همکاران (۱۳۹۵)، بافنده ایمان دوست و همکاران (۱۳۹۵)، باقری و همکاران (۱۳۸۳) و Adegbite (2009) همسو و با یافته‌های Onyeagocha (2012) که بر دوره زمانی کوتاه‌مدت بازپرداخت وام‌ها و حتی پرداخت هفتگی، تأکید دارد؛ ناهمسو می‌باشد. گروهی از اقتصاددانان بر این موضوع تأکید می‌ورزند که دوره زمانی طولانی بازپرداخت وام‌ها ممکن است به سرمایه‌گذاری بیشتر منجر گردد و ظرفیت بازپرداخت‌ها بالا رفته و قصور در پرداخت مطالبات بانکی کاهش یابد. Jain and

Mansuri (2003) بر افزایش منابع مالی و جذب مشتریان از بازارهای پولی غیررسمی بجای عامل دوره زمانی بازپرداخت وام اصرار می‌ورزند که به نظر آن‌ها از این طریق قصور در بازپرداخت‌ها کاهش می‌یابد.

دوم این که در کسب‌وکارهای تولیدی کشاورزی مبلغ تسهیلات دریافتی اثر معنی‌داری بر میزان بدهی بانکی آنان نداشته است. اما در خصوص کسب‌وکارهای خدماتی مشخص گردید که میزان مبلغ تسهیلات دریافتی بر میزان بدهی بانکی اثرگذار بوده است. به گونه‌ای که با افزایش میزان تسهیلات میزان بدهی بانکی نیز افزایش یافته است. همچنین مشخص گردید که بدون در نظر گرفتن نوع کسب‌وکار (خدماتی یا تولیدی) متغیر مبلغ تسهیلات همچنان بر میزان بدهی بانکی اثرگذار بوده و در بنگاه‌هایی که تسهیلات بیشتری دریافت نموده‌اند؛ میزان بدهی‌های بانکی نیز افزایش داشته است. این یافته همسو با یافته‌های قهرمان زاده و همکاران (۱۳۹۵)؛ Chakraborty and Gupta (2017)؛

بیشتر را خلق کند. البته دلایل دیگری نیز در تأیید این نظریه از جانب اقتصاددانان اقامه می‌شود. به عنوان نمونه وام در مبالغ بالاتر هزینه تأخیر در بازپرداخت را برای قصور کننده بالا می‌برد به‌ویژه وقتی که وام با پشتوانه ضمانت‌نامه محکم همراه شود وام‌گیرنده تحت فشار مضاعف قرار می‌گیرد که این عقلایی است که در بازپرداخت وام خود تأخیر نکند (Onyeagocha, 2012).

همچنین مشخص گردید که نرخ سود تسهیلات نیز از جمله متغیرهای اثرگذار بر میزان بدهی کسب و کارها می‌باشد. این یافته همسو با تحقیقات حسن‌زاده و حبیبی (۱۳۸۹)، محدث حسینی و همکاران (۱۴۰۰) می‌باشد. همان‌طور که پیشتر نیز گفته شد کارآفرینان در فرآیند شروع کسب و کار اغلب تمایل به اخذ وام با شرایط آسان به‌ویژه در زمینه نرخ سود دارند که این موضوع بر اثربخشی اعتبارت نیز تأثیرگذار است (Rice and Strahan, 2010). تولیدکنندگان خرد در بخش کشاورزی که بزرگ‌ترین جمعیت تولیدکنندگان روستا را تشکیل می‌دهند دلگرم به این هستند که بتوانند به تولیدکننده متوسط و حتی در مقطع بعدی به تولیدکننده بزرگ ارتقا یابند و از نرخ بهره پایین و تولید در مقیاس اقتصادی بهره‌مند شوند. همچنین Makorere (2014) برای ارتقاء تولید بخش کشاورزی دخالت دولت و کنترل نرخ‌های بالای بهره را پیشنهاد می‌کند.

با توجه به نتایج و یافته‌های پژوهش پیشنهادهای زیر به‌منظور راه‌کاری برای افزایش میزان وصولی‌های تسهیلات اعطایی ارائه شده است.

Onyeagocha (2012)؛ فال سلیمان و همکاران (۱۳۹۳)؛ شریفی رنانی و همکاران (۱۳۹۰)؛ Adegbite (2009) می‌باشد. در تفسیر این یافته نیز می‌توان گفت که کمبود نقدینگی زنجیره‌ای از مطالبات و بدهی‌های تسویه نشده را پدید آورده که خود باعث رکود و افزایش ورشکستگی‌ها می‌شود. از نظر بسیاری از کارشناسان رکود فعلی حاکم بر بخش‌های اقتصادی باعث افزایش مطالبات معوق بانک‌ها می‌شود. زمانی که اقتصاد دچار رکود می‌شود، مطالبات تولیدکنندگان به وصول نشده و این امر، باعث عدم امکان پرداخت آن‌ها و ایجاد مطالبات معوق می‌شود. همچنین از نظر حسن‌زاده و حبیبی (۱۳۸۹) این امر ممکن است به دلیل ضعف کیفی فرآیند و مراحل بررسی تسهیلات، عدم وجود سیستم مناسب ارزیابی و اعتبارسنجی مشتریان، عدم نظارت کافی در نحوه مصرف تسهیلات و نرخ بهره بوده باشد. ارتباط بین اندازه و مبلغ وام و جریمه تأخیر وام یکی از چالش‌برانگیزترین موضوعات در بین نظریه‌پردازان حوزه وام و اعتبارات بشمار می‌رود. این منطقی به نظر می‌رسد که اندازه وام بزرگ‌تر احتمال بازپرداخت را سخت‌تر می‌کند و بنابراین باید معوقات و مشکلات دیگری را در بازپرداخت وام انتظار داشت (Chakraborty and Gupta, 2017). از طرف دیگری این استدلال نیز وجود دارد که احتمالاً اندازه بزرگ‌تر وام وقتی که در نقطه سر به سر قرار گیرد قصور کمتری در بازپرداخت‌ها مشاهده خواهد شد؛ به عبارت دیگر وام بیشتر می‌تواند سرمایه‌گذاری بیشتر با بازگشت سود بالقوه

برای اعطای تسهیلات به متقاضیان در نظر گرفته شود.

۳- پیشنهاد می‌گردد که کارشناسان بانک به منظور اطمینان از مصرف اعتبارات در فعالیت مورد نظر، نظارت مستمر و دقیق‌تری داشته و نسبت به ارائه مشاوره‌های فنی و مالی مرتبط با ماهیت فعالیت به دریافت‌کنندگان تسهیلات اقدام نمایند.

۴- ایجاد تناسب بین بازدهی و نرخ سود بازپرداخت، مساعدت بانکها با بهره‌برداران خسارت‌دیده به مسئولان بانک کشاورزی پیشنهاد می‌شود.

۵- برای افزایش سطح پایداری و موفقیت کسب‌وکارهای کشاورزی می‌باید که مسئولان و سازمان‌های مربوطه در سطح میانی و هم مسئولان تصمیم‌گیرنده در سطح کلان با برنامه‌ریزی درست و کارشناسی سعی در جهت حل مشکلات کسب‌وکارهای کشاورزی (مخصوصاً کسب‌وکارهایی که در زمینه تولید مشغول به فعالیت هستند)، داشته باشند.

۱- یافته‌ها نشان داد که یکی از متغیرهای اثرگذار بر میزان بدهی بانکی و نرخ وصول مطالبات بانکی طول دوره بازپرداخت وام می‌باشد. هرگونه کوتاهی در بازپرداخت تسهیلات علاوه بر کاهش قابل توجه ارزش دارایی‌های بانک در طول زمان، ممکن است بانک را در ایفای تعهداتش با مشکل مواجه سازد؛ بنابر این پیشنهاد می‌شود؛ بانک‌ها ضمن افزایش طول دوره بازپرداخت وام‌های اعطایی و با توجه به اینکه فعالیت‌های کشاورزی عموماً فصلی می‌باشند؛ در تنظیم و تطابق زمان اعطای تسهیلات و همچنین قسط‌بندی آن با فصل فروش محصولات، برنامه‌ریزی و دقت لازم را به عمل آورند.

۲- به‌منظور کاهش اثرات زیان‌بار خسارت‌های طبیعی همچون سیل و یا کاهش میزان بارندگی که مستقیماً میزان تولید کسب‌وکارهای تولیدی در بخش کشاورزی و به‌تبع آن بازپرداخت تسهیلات بانکی را تحت تأثیر قرار می‌دهد؛ پیشنهاد می‌گردد بیمه نمودن محصولات کشاورزی به عنوان تضمین و یا وثیقه

منابع

VIKOR. فصلنامه علمی برنامه ریزی منطقه ای، ۸(۲۹)، ۶۵-۷۸.

بافنده ایمان دوست، ص،، شاطریان، ز،، فهیمی فرد، س. م. ۱۳۹۵. بررسی عوامل مؤثر بر نرخ وصول تسهیلات بانک کشاورزی استان خراسان رضوی (کاربرد مدل اقتصادسنجی توبیت). اقتصاد پولی مالی (۱۲) ۲۳، صص ۲۱۶-۱۸۹.

امین بیدختی، ع. ا. (۱۳۸۸). نقش بنگاه های کوچک و متوسط (SME's) صنعتی در خلق فرصت های کارآفرینی. کاوش های مدیریت بازرگانی، ۱(۲)، ۱۷۱-۱۹۰.

آمار، تیمور، خداداد، مهدی و معماری، ابراهیم. (۱۳۹۷). ارزیابی توزیع فضایی مؤلفه‌های توسعه‌پایدار در بین شهرستان‌های استان ایلام با استفاده از تکنیک -SAW

- باقری، م.، نجفی، ب. ۱۳۸۳. بررسی عوامل مؤثر بر بازپرداخت اعتبارات کشاورزی (مطالعه موردی استان فارس). پژوهش‌های اقتصادی ایران، ۶(۱۹)، ۹۷-۱۱۵.
- حسن زاده، علی، و حبیبی، پیمان. (۱۳۸۹). کالبد شکافی مطالبات معوق و راه‌های پیشگیری آن در سیستم بانکی کشور. تازه‌های اقتصاد، (۱۳۰)، ۰-۰.
- جمشیدی معصومه، نوری زمان آبادی سیده‌هدایت الله، صیدیایی گل سفیدی سید اسکندر، رحیمی داریوش. (۱۳۹۴) اثرات خشکسالی بر اقتصاد نواحی روستایی شهرستان‌های سیروان و چرداول. اقتصاد فضا و توسعه روستایی، ۴ (۱۳): ۱-۱۷.
- رئسی، ا.، شیهکی تاش، م.، کرد، ح. و ولی نفس، ع. (۱۳۹۷). بررسی و اولویت‌بندی عوامل مؤثر بر شکست کسب‌وکارهای گلخانه‌ای در بخش زرآباد شهرستان کنارک. فصلنامه علمی کارافن. (۴۳)، ۱۱۳، ۱۵-۱۲۶.
- سیف الهی، ر.، کردلوئی، ح. و دشتی، ن. (۱۳۹۴). بررسی مقایسه‌ای عوامل رفتاری در سرمایه‌گذاری‌های مالی. دانش سرمایه‌گذاری، ۴ (۱۵). ۳۳-۵۲.
- شریفی رنایی، ح.، رنجبر، ه.، فولادی، ا. ۱۳۹۰. بررسی عوامل مؤثر در عدم بازپرداخت تسهیلات کشاورزی مطالعه موردی بانک کشاورزی استان اصفهان. اقتصاد کشاورزی و توسعه-۷۷. ۱۹(۲). ۱۰۰.
- صدری نیا، م.، میراسدی، س. و وروانی، م. (۱۳۸۸). روش‌های مختلف تامین مالی بنگاه‌های کوچک و متوسط در مراحل مختلف دوره عمر. رشد فناوری، ۵(۱۹)، ۱۳-۲۱.
- فال سلیمان، م.، صادقی، ح.، فنودی، ف. ۱۳۹۳. واکاوی عوامل مؤثر بر بازپرداخت تسهیلات بانکی به بهره‌برداران کشاورزی. جغرافیا و برنامه‌ریزی محیطی (مجله پژوهشی علوم انسانی دانشگاه اصفهان)، ۲۵(۴)، (پیاپی ۵۶)، ۲۶۹-۲۸۸.
- قهرمان زاده، م.، پیش بهار، ا.، عین‌اللهی، م.، فردوسی، ر. ۱۳۹۵. شناسایی عوامل تأثیرگذار بر وصول مطالبات بانک کشاورزی در شهرستان مراغه: کاربرد مدل لاجیت ترتیبی. تحقیقات اقتصاد و توسعه کشاورزی ایران. ۴۷ (۱). ۴۷-۵۵.
- محدث حسینی، س. ا.، فهیمی‌فرد، س. م.، صادقی، ا. ۱۴۰۰. تحلیل میزان اثربخشی تسهیلات بانکی به طرح‌های استخر ذخیره آب و توسعه کشت گلخانه‌ای در استان خراسان رضوی. اقتصاد و توسعه کشاورزی. (۳) ۲۸۹-۲۷۳.
- مرادنژادی، همایون. (۱۳۹۵). بررسی و مقایسه شاخص‌های پایداری اکولوژیکی مزارع برنج در مناطق سیروان و چرداول در استان ایلام. تحقیقات اقتصاد و توسعه کشاورزی ایران، ۴۷(۱)، ۲۳۷-۲۴۸. doi: 10.22059/ijaedr.2016.58846
- مرادنژادی، ه.، لرستانی، س. ۱۳۹۸. عوامل مؤثر بر موفقیت کسب‌وکارهای تعاونی کشاورزی در شهرستان اسلام‌آباد غرب. فصلنامه تعاون و کشاورزی، ۸(۳۱)، ۷۳-۹۳.
- مرادنژادی، ه.، واحدی، م. ۱۳۹۸. واکاوی موانع راه‌اندازی کسب‌وکارهای خانگی در مناطق روستایی استان ایلام. فصلنامه علمی-پژوهشی تحقیقات اقتصاد کشاورزی. ۳۰۳-۳۱۸. (۴۳) ۱۱.
- مرادنژادی، همایون و فتاحی، مراد. (۱۴۰۲). واکاوی تأثیر مؤلفه‌های مدل کسب‌وکار بر موفقیت کسب‌وکارهای بخش کشاورزی شهرستان چرداول. مطالعات کارآفرینی و توسعه پایدار کشاورزی، ۱۰(۱)، ۲۳-۳۸. doi: 10.22069/jead.2023.20828.1673

نقوی، س.، فیروز زارع، ع.، بابازاده، ج. ۱۴۰۰. واکاوی عامل‌های مؤثر بر ریسک اعتباری بانک کشاورزی در استان خراسان شمالی. ۱۵(۲)، ۱-۲۸.

نوراله زاده، ا.، هژبرکیانی، ک.، عسگری، فرید. ۱۴۰۰. اثرات تسهیلات مالی صندوق کارآفرینی امید بر توابع سرمایه‌گذاری و اشتغال در نواحی روستایی با تأکید بر کسب‌وکارهای کوچک و متوسط. اقتصاد فضا و توسعه روستایی. ۱۴۰۰؛ ۱۰ (۳۵) ۴۲-۲۳.

نظریه‌ی مبنایی. پژوهش‌های ترویج و آموزش کشاورزی. ۱۹(۲)، ۱۴-۳۴.

مقصودی(۱۳۹۶). شناسایی عوامل مؤثر بر پایداری کسب‌وکارهای خرد در بخش کشاورزی استان خوزستان. پژوهش‌های ترویج و آموزش کشاورزی، ۲(۱۰): ۲۰-۱۱.

مهدوی روشن، ر.، مظهری، ر.، محمدی خیاره، م.، شیرازی، ا. ۱۳۹۹. شناسایی عوامل مؤثر بر بهبود مطالبات و معوقات بانکی (مطالعه موردی: بانک کشاورزی رودسر استان گیلان)*. اقتصاد و توسعه منطقه‌ای. ۲۷ (۱۹). ۱۳۳-۱۶۴.

یعقوبی، ج.، حمیدی، ک.، احدنژاد روشنی، محسن. ۱۴۰۰. شناسایی چالش‌های کسب‌وکارهای کارآفرینانه‌ی کشاورزی شهری در شهرستان زنجان با استفاده از

Ghalibaf Asl, H. (2009). Three important actions of the stock market since 2009. *Iran Economist*, March 3, 2009.

Hosseini., S. M., Roosta, K., Zamanipour. A., Teimoori. M. (2017). Farmers' Perception of Drought Consequences by Phenomenological Approach (Case study: South Khorasan Province), *Agricultural Extension and Education Research*, 9 (4): 59-70.

Jain, S., Mansuri, G. 2003. A little at a time: the use of regularly scheduled repayments in microfinance programs. *Journal of development Economics*, 72(1), 253-279.

Johnson, M. W., Christensen, C. M., & Kagermann, H. 2008. Reinventing your business model. *Harvard business review*, 86(12), 57-68.

Kazmi, M.A. (2014). Survey of Poverty Line- Vulnerability of Rural Households and the Determining factors in the Province of Southern Khorasan, Iran. *International Journal of Plant, Animal and Environmental Sciences*, 4(3), 395-402.

Makorere, R. F. 2014. Factors affecting loan repayment behavior in Tanzania: Empirical evidence from Dar es Salaam and Morogoro regions. *International Journal of Development and Sustainability*, 3(3), 481- 492.

Adegbite, D.A. 2009. "Repayment Performance of Beneficiaries of Ogun State Agricultural and Multipurpose Credit Agency (Osama) in Ogun state, Nigeria (2004-2007)", *American-Eurasian Journal of Sustainable Agriculture*, 3(1), pp.117-125.

Baden, C. F., Haeflge. S. (2008). *Business Models and Technological Innovation*. December 2013. *Long Range Planning* 46(6):419-426. DOI:10.1016/j.lrp.2013.08.023

Brewer, A. 2019. *Barriers and Incentives to Engaging with Aquaponics Systems: Empirical Evidence from São Carlos, Brazil*. Thesis for MSc, School for Environment and Sustainability, University of Michigan, available at: https://deepblue.lib.umich.edu/bitstream/2027.42/148828/1/Brewer_Alexandria_Thesis.pdf

Chakraborty, T., Gupta, A. 2017. *Loan Repayment Behaviour of Farmers: Analysing Indian Households*. IIT Kanpur Working paper.

Dearman, H. (2012). Globalization and the small and medium-sized enterprises: search for potent strategies. *Global Outlook (formerly Business and Contemporary World)*, 11 (3): 85104.

- SvetliĀĀ ,M., JakliĀ, A. and Burger, A. (2008). Internationalization of Small and Medium-Size Enterprises from Selected Central European Economies. *Eastern European Economics*, 45(4):36-65, DOI: 10.2753/EEE0012-8775450402
- TEIMOORI, M., ESFAHANI, S.M.J., AMRAEI, B., & JAMSHIDI, A.. (2014). AFFECTINGFACTORS ON THE ACCEPTANCE OF RICEINSURANCEIN ILAM PROVINCE. JOURNAL OF AGRICULTURAL EXTENSION AND EDUCATION RESEARCH, 7(3 (27)), 1-11. SID. <https://sid.ir/paper/189997/en>
- Teimoori, M., Mirdamadi, S.M and F. Hosseini .,S. J . (2019), Modeling of Climate Change Effects on Groundwater Resources: The Application of Dynamic Systems Approach, *International Journal of Agricultural Management and Development*, 9(2), 107-118.
- Teimoori, M., Mirdamadi, S.M., Farajollah hosseini, S. J., Rahimi Sourah, S., & Afshar
- Turnsek, M., Joly, A., Thorarinsdottir, R., Junge, R. 2020. Challenges of Commercial Aquaponics in Europe: Beyond the Hype. *Water*, 12(1), 306.
- Wilkinson, T., Brouthers, L. E., (2006), Trade promotion and SME export performance, *International Business Review* 15 (2006) 233–252.
- Monke, J. 2018. Agricultural Credit: Institutions and Issues, Congressional Research Service, March 26, 7-5700, RS21977, www.crs.gov.
- Musa, S. F. P. D., Idris, P. S. R. P. H., Basir, K. H. 2020. Exploring the Entrepreneurial Motivations and Barriers of Agripreneurs in Brunei Darussalam. In *Economics, Business, and Islamic Finance in ASEAN Economics Community* (pp. 31-56). IGI Global.
- Ndiaye, N., Razak, L. A., Nagayev, R. Ng, A. 2018. Demystifying Small and Medium Enterprises' (SMEs) Performance in Emerging and Developing Economies. *Borsa-Istanbul Review*, 18 (4), PP 269-281.
- Onyeagocha, S. U. O., Chidebelu, S. A. N. D., Okorji, E. C. 2012. Determinants of repayment of loan beneficiaries of micro finance institutions in southeast states of Nigeria. *International Journal of Agricultural Management and Development (IJAMAD)*, 2(1047-2016-85426), 167-175.
- Rezaee, B., Angizan, S. D., Hosseiny, D. 2018. Exploring the Barriers to the Development of Agricultural Businesses in technology Incubators: A case Study of Razi University Incubator, Iran. *International Journal of Agricultural Management and Development (IJAMAD)*, 8(1047-2019-3429), 193-199.
- Rice, T., Strahan, P. 2010. Does credit market competition affect small business finance? *Journal of Finance*, Vol 65, pp 861–889.